

takega, kar zna otrok na pamet, ne sme pisati, ker nima pred sabo pravilne besedne oblike.

Iz zgoraj navedenega vidimo, da se vrši prepisovanje lahko na dvojin način in sicer:

a) Prepisovanje 2—3 vrstic iz knjige.

b) Prepisovanje, oziroma izpisovanje gotovih besed, ki imajo kak splošen znak.

Prvi način prepisovanja je gotovo ena najtežjih nalog, ki jo smemo staviti na učenca. Mi ne zahtevamo pri tem prepisovanju samo to, da učenec vsako znamenje, vsako pičico natančno prepíše, ampak tudi to, da med prepisovanjem otrok nič ne popravlja, nič ne zbriše, nič ne prečrta. Učenec naj se uči gledati in zato ne sme besede samo enkrat, ampak večkrat pogledati in potem šele zapisati. Zato je tri vrstice brez najmanjše napake prepisati za učenca v 1. šolskem letu zelo težavna naloga, posebno če ve, da bode tudi zaradi najmanjše napake grajan.

Drugi način prepisovanja, izpisovanje gotovih besed, ki imajo kak skupen znak, je za učenca znabiti bolj lahak in bolj prijeten; vendar mu dela tudi ta način težavo, ker sme le določeno število besed izpisati. Povedati mu pa moramo, da naredi za vsako besedo vejico.

Toliko v obče. Zdaj pa par praktičnih vzgledov, kako se razpravlja berivo v 1. šolskem letu; vzemimo n. pr. črko r.

Pri tem berilnem sestavku imamo v Razinger-Žumrovem Abecedniku navedene te-le besede:

ra-ma, ra-na, u-ra, na-ra-va, o-ma-ra, itd.

a) Razgovarjanje pred čitanjem.

Rama je del roke. Oče nesejo vrečo žita na rami. Zadeni mokažu vrečo moke na ramo! (Take stavke naj otroci izgovarjajo najprvo posamezno, potem pa skupno.) — Otrok se je igral s stensko uro. Utež mu je padel na ramo in ga je ranil. Otrok ima rano na rami. Rana se mu je zacelila. — Ura visi na steni. Ura nam kaže čas. Ob osmi uri se prične pouk. Opoldne je dvanajst ura. Rana ura, zlata ura. Učenec mora rano vstajati. — Pozimi je narava pokrita s snegom. Narava spi. Pomladi se narava zopet vzbudi. Vsa narava je v cvetji. — Omara je sobna oprava. V omaro spravljamo obleko. Omara je lesena. Omara dela mizar, i. t. d.

b) Stvarna in slovnična razprava:

Kaj je rama? Koliko zlogov ima ta beseda? Izgovorite vsi to besedo in udarite pri vsakem zlogu s prstom ob klop! Koliko glasnikov ima prvi zlog? Koliko drugi? Katere? Imenuj mi vse glasnike te besede! Povejte nekaj stavkov, v katerih se nahaja beseda rana! Zamenjaj glasnik r z glasnikom m? Kakšno besedo dobiš? Zamenjaj glasnik m v drugem zlogu z glasnikom n! Kako se zove ta beseda? itd.

Na ta način se razloži v 2—3 polurah ena čitalna vaja stvarno in slovnično. Učenec mora najprvo besedo opazovati, potem počasi zlogovati, njen pojem vedeti in nazadnje pa opazovati znamenja. Ta način pouka učenca zelo utruja in zato, da zapopade oko način pisave, da postane vse to duševna last učenčeva, ne smemo nikdar preveč v eni poluri obravnavati.

(Dalje prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

50. Drugi prebivalci po Kranjskem.

raznih zemljepisnih knjigah je natančno določeno, kje se pričinja Dolenjsko in kje se končava. In ker bivajo po Gorenjskem Gorenjci, mislili bi, da tudi po Dolenjskem bivajo Dolenjci. Toda motimo se. Dolenjec noče biti Dolenjec. Dolenjsko se pričinja, kakor vemo, takoj vzhodno od Ljubljane, tedaj že pri Rudniku. Ali vprašaj Rudničana, je li Dolenjec, čul bodeš, da ni. Dobro, pojdi dalje. Prišedši v Šmarje, vprašaj Šmarca ravno tako, in odrezal se ti bode ravno tako, da ni Dolenjec. Pojdi dalje in dalje, pojdi skozi Stičino, Št. Vid, Trebnje, vprašuj in vprašuj po Dolenjcih, noben živ krst ne bode hotel biti Dolenjec. Pojdi še dalje v Novo Mesto, v stolico Dolenjskega, vprašuj: Ali ste tu Dolenjci? — Tudi tu bodeš čul: Nismo. Ali zvedel bodeš vsaj, da prebivajo tam pod Gorjanci Dolenjci. No, pojdi še tje in vprašaj istotako, in tam ti poreko: Mi smo Podgorci. Tedaj kakor vidiš, ljubi popotnik, na Dolenjskem ni Dolenjca.

Seve, ti Dolenjci imajo pa razna imena. Prebivalci cele šmarske kotline, akoravno zavijajo prav po dolenjski, so le Šmarci in drugega nič. Prebivalci okolo Lašič so vsi Lašičani, in oni cele Ribniške doline so Ribničani. No, ti naj imajo že svoje posebno ime, saj so, bi rekel, kakor Izanci prav posebno pleme. Ribničani so raztrošeni po celi zelji, med vsemi narodi, kakor izvoljeno ljudstvo. Njih opravilo je pa tudi isto, kakor izvoljenega ljudstva. Vendar razloček je pa le. Žid prodaja to, kar izdelajo drugi, Žid ni produktiven. Ribničan pa trži le s tem, kar je izdelal Ribničan. Ribničan tedaj proizvaja in prodaja. Vendar pri vsem tem, da se odlikuje v tem, da tudi proizvaja, si ni še noben Ribničan nakopičil tolikega bogastva, kakor marsikateri Žid, ki se je le mastil z žulji drugih ljudi.

Dalje so prebivalci celega sodnijskega okraja kočevskega Kočevci. Ti naj že bodo to. Saj tako ne mislijo, da živé na Kranjskem, ampak v posebni deželici, imenovani „Gottscheer Ländchen“, ali pa kar kratko in malo „Lont“. Tudi ti so raztrošeni po celi zemlji, kakor Ribničani, govoré svoj poseben jezik, ki je nekaka mešanica raznih nemških narečij. Pristen Nemec ravno tako malo razume Kočevca, kakor Slovenec, a vendar se zanimajo dandanes Nemci z vso silo za Kočevce. Bog ne daj, da bi se kateri poslovenil. No, nam Slovencem ne bodo v dobiček, ako bi se tudi poslovenili. Nemcem pa so, posebno sedaj, ko se pripravljajo zidati oni most od Baltskega do Jadranskega morja.

Sicer pa tudi v Novem Mestu ne čuješ dosti manj nemščine, kakor v Kočevji. Tudi Novomeščan vganja le prerad ta „šport“, da ogovarja vsakega tujca le v nemščini. In par nemških besed ti kmalo stlači v kak stavek pristen Novomeščan.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Družba sv. Cirila in Metoda je izdala te dni svoje knjižnice XI. zvezek. Ta številka je bila zaostala, ker zadnji njen že poprej izdani spehljaj nosi XIII. številko. Pričujoči XI. zvezek je Tomo Zupanovega „Naš cesar Fran Josip I.“ 2. natis. Drugi natis cesarjevega

življenja popravlja in pomnožuje poprejšnji 1. natis. Nov je namreč tu 10. odstavek: „Kranjski 17. polk pri Kustoci in vitez Zitterer iz 66. ogrsko-slovaškega polka“, pa odstavek: „Cesarice Elizabete smrt in njen pokop“. Družbin prvomestnik, Tomo Zupan je daroval ves ta drugi, 5000 proizvodov broječi natis družbi zato, ker je bil prvi namenjen družbi v prid in se je razprodal z dobičkom. Mnogoštevilne okusne podobice 1. natisa so v tem 2. še pomnožene — tako, da je v knjižici, ki broji 72 strani, 31 podob. Nove so namreč: Baron Čehovin; vitez Zitterer; dunajska mladina pred cesarjem in cesarica Elizabeta malo pred smrtjo. Glede svoje zunanosti je to najlepša družbina knjižica; tiskana je v slavnostnem odelu. Posamezni zvezek ji stane 20 kr.; njih 100 pa 15 gld. — Sezite, Slovenci, po tem novem knjižnem daru družbe sv. Cirila in Metoda in oveselite ž njim sešeno še našo šolsko mladino.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: Gosp. J. Dolinar, učitelj v Krašnji, 1 gld.

Osobna vest. Gosp. Josip Janovsky, c. kr. telovadni učitelj v Gorici, je imenovan udom c. kr. izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole s slovenskim, nemškim in laškim učnim jezikom.

Umrl je dne 29. m. m. po dolgi mučni bolezni g. Tom. Jelenec v Banjaloki za učiteljsko boleznijo — jetiko. Pokojnik je bil vrl narodnjak. Lahka mu zemljica!

Preveč skrbi! „Slovenski List“ piše: „Na Kranjskem imamo tako napredne učitelje, da bi jim prišlo slabo, ako bi izvedeli, da je nekje na Nemškem učitelj celo — cerkovnik.“

Mi vstajamo, in vas je strah! „Slovenski List“ piše: „Slovenska učiteljska lista „Učiteljski Tovariš“ in „Popotnik“ bodeta od l. 1900 urejevana tako, da bode prvi bolj politični, a drugi pedagoški list. „Popotnik“ se preseli iz Maribora v Ljubljano. S to novo organizacijo nameravajo učitelji, kakor smo izvedeli, nekoliko globokeje pognati liberalni nož v slovensko meso. No, preoster nož postane najprej škrtav!“ — Temu ni tako. S to novo organizacijo ne namerava nihče pognati liberalnega noža v slovensko meso, — če je zdravo, ampak ta „liberalni nož“ se bo pognal le v neužitno meso, da nam ne okuži nove šole in novodobnega učiteljstva!

Tiskarno Miličevo priporočamo koncem šolskega leta slavnim šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom prav toplo za tisek letnih poročil.

Avstrijski tehniki. Šest politehniških zavodov avstrijskih je štelo koncem lanskega koledarskega leta 3.897 slušateljev in se je v primeri s prejšnjim letom za 321 skrčilo. Tudi tu je Dunaj prvi, ki šteje 1.126 tehnikov; le za 25 manj jih šteje češka tehnika v Pragi, 514 lovovska, 469 praška nemška, 344 graška, 343 brnska. Izmed tehnikov jih je v obče 160 v splošnem oddelku, 1.574 v inženerskem, 162 v stavbni šoli, 1.201 v strojnem, 494 v kemiškem.

Teslovi žarki. Z Röntgenovimi je mogoče videti v truplu tičočo kroglo. Hrvat Tesla, slavni američanski elektrik, je dosegel, da se s pomočjo elektrike v človeku zamori bolezen, celo jetika. Mnogo poskusov, katerih so zdravniki naredili s Teslovimi žarki na raznih bolnikih — zlasti pri želodčnih in živčnih boleznih — se je baje že sijajno posrečilo. S temi žarki so umorili v laboratorijih celo bacile in se je nadejati, da se bode zamoglo isto zgoditi tudi v truplu. Od teh žarkov pričakujejo torej zdravniki velikanskih uspehov.

Učiteljske premembe. Nadučiteljsko mesto na Vidmu pri Krškem je dobil gosp. Jakob Kopic, nadučitelj v Novi cerkvi pri Ptuj. Gdč. Amalija Danko je stalno nameščena na deklški šoli v Ptuj.

Za učiteljske kandidate srednjih šol je izdal štajerski deželni šolski svet poziv, naj vložijo svoje prošnje do 15. mal. srpana t. l. ako hočejo dobiti na kateri srednji

šoli na Štajarskem v letu 1899/1900 kako suplenturo. Prošenci morajo dokazati, da so prebili enoletno poskušnjo.

V kadetske šole se bodo sprejemali mladenči v Avstro-Ogrski do 15. vel. srpana t. l. Prošnje z vsemi potrebnimi dokazili je poslati naravnost poveljstvu najbližnje take šole.

V brežiški okrajni šolski svet je imenovan kot zastopnik učiteljstva g. Blaž Tominc, nadučitelj v Globokem pri Pišecah.

Okrožnica. C. kr. okrajni šolski svet sklicuje okrajno učiteljsko konferenco za učitelje slovenskih in utrakviističnih šol kočevskega okraja v dan 5. mal. srpana 1899 v Dolenji Vasi ob 9. uri zjutraj. Dnevni red:

1.) Predsednik otvori konferenco in voli svojega namestnika.

2.) Volitev dveh zapisnikarjev.

3.) Razgovor o došlih ukazih in razpisih.

4.) Opazke gospoda okrajnega šolskega nadzornika o inšpekcijah.

5.) Kako naj postopa učitelj v prvem šolskem letu, da vcepi otrokom veselje do učenja? (Poročevavec učitelj g. Fr. Potokar.) Vsi člani konferencije naj se pripravijo na ta referat, da se jim bo mogoče vdeležiti debate. Vendar se ne zahteva pismenih referatov.

6.) (Telovadba). Katere uspehe je mogoče v ljudski šoli na deželi v telovadbi doseči? (Poročevavec učitelj gospod Jos. Hribar.

7.) Poročilo knjižničnega odbora.

8.) Pogovor o učnih knjigah za bodoče šolsko leto.

9.) Volitev knjižničnega in stalnega odbora.

10.) Nasveti.

Predsednik: Thomann.

„Slovenska Matica“ je imela 23. vel. travna svoj občni zbor. Iz tajnikovega poročila je bilo razvidno, da izda Matica letos 7 knjig, ki so proračunjene na blizo 75 tiskovnih pol. Tiskale se bodo v 3.400, dr. Štrekljeva knjiga slovenskih narodnih pesmi pa v 4000 izvodih. Zemljevid slovenskih dežel izide v štirih kartonih. Naročniki ga prejmo po 2 gld. Natisne se ga 3000 izvodov. Računski sklep „Slov. Matic“ izkazuje 17.286 gld. 55 kr. dohodkov in 16.685 gld. 55 kr. stroškov, torej 521 gld. prebitka. Premoženje „Slov. Matic“ je znašalo koncem lanskega leta 58.020 gld. 16 kr. in se je v primeri s prejšnjim letom zmanjšalo za 542 gld.

V odbor so bili izvoljeni: ravnatelj dr. Fran Detela, prof. dr. Anton Gregorčič, vikar Simon Gregorčič, ravnatelj Fran Hubad, prof. Anton Kržič, skriptor profesor Luka Pintar, profesor dr. Lovro Požar, ravnatelj Andrej Senekovič, kanonik Ivan Sušnik, ravnatelj Ivan Šubic in ravnatelj Fran Wiesthaler.

Iz krškega okraja. Letošnja okrajna učiteljska konferencija za krški okraj bode 12. mal. srpana ob 9. uri zjutraj v Kostanjevici. Poleg navadnih točk je na dnevnem redu to-le: „Cesar Franc Jožef I. in ribičev sin“ (praktična obravnava z učenci III. razreda kostanjeviške šole). Referenta — oziroma referentinjo — določi g. c. kr. okrajni šolski nadzornik v dan konferencije. „Mladinski spisi, kakšni naj bodo, kako jih mladina čita, in kake dolžnosti ima učitelj do njih?“ poročata g. Janko Leban, nadučitelj na Trebelnem in gospa Jožefa Kolinova, učiteljica v Kostanjevici.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Zahl 445

B. Sch. R. An der zweiclassigen Volksschule zu Watsch ist die 2. Lehrstelle mit den normalmässigen Bezügen definitiv zu besetzen. Bewerber um diese Stelle wollen ihre belegten Gesuche im vorgeschriebenen Wege bis 1. Juli 1899 hieramts einreichen.

K. k. Bezirksschulrath Littai, am 2. Juni 1899.

Listnica uredništva:

P. i. poročevavcem pri okrajnih učiteljskih konferencah se priporočamo za dotične referate in hkrati tudi za kratko poročilo o konferenciji. — Gosp. J. T. v L.: V predlogu sta dva ljubljancana in štirje štajerci; bržkone bo dobil eno mesto ljubljancan, drugo pa štajerc. Pozdrav!